

MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI DENEYİMİ

EXPERIENCE OF TEACHING PRACTICE IN THE PROCESS OF DISTANCE EDUCATION OF MUSIC TEACHER CANDIDATES

Gözde YÜKSEL¹

Ezgi BABACAN²

Başvuru Tarihi: 15.03.2022 Yayına Kabul Tarihi: 12.09.2022 DOI: 10.21764/maueufd.1088124

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu araştırma, uzaktan eğitim sürecinde, müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimine yönelik görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Öğretmenlik deneyimine katılan öğretmen adaylarından veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiş ve raporlaştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının görüşleri alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, öğretim süreci, sınıf yönetimi ve iletişim ölçütleri olarak beş kategoride değerlendirilmiş, genel olarak öğretmenlik uygulamasının uzaktan eğitimde gerçekleşmiş olması nedeniyle öğretmen adaylarının bazı tecrübeleri edinmede eksik kaldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Teknolojik bakımdan yeterli donanıma sahip olmayan öğretmen adayları, hem öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde eksiklik yaşamış hem de eşit olanaklara sahip olmayan öğrenciler arasında demokratik bir öğrenme ortamı oluşturabilme bakımından etkisiz kalmıştır. Müzik eğitiminin kendine özel ses, çalgı ve koro eğitimi gibi tamamen uygulamaya dayalı alanlarda, öğretim sürecine yönelik yeni stratejilerin araştırılması ve çözüm önerileriyle öğretim sürecine nasıl aktarılacağı, bu alana yönelik sorunları çözmede önemli görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Uzaktan Eğitim, Öğretmenlik Uygulaması, Okul Deneyimi, Müzik Öğretmeni*

Abstract: This research was accomplished to examine the opinions of music teacher candidates about the teaching practice experience during the distance education process. In the research, case study and holistic single case design, one of the qualitative research methods, were used. To collect data from the teacher candidates who participated in the teaching experience, the data obtained from the interviews were analyzed and reported with the descriptive analysis method by using a semi-structured interview form. As a result of the research, the opinions of the teacher candidates were evaluated in five categories as field knowledge, field education knowledge, teaching process, classroom management, and communication criteria, and it was concluded that the pre-service teachers were lacking in gaining some experiences since the teaching practice was executed in distance education in general. The pre-service teachers who do not maintain sufficient technological equipment have both experienced a lack of teaching practice experience and have been ineffective in creating a democratic learning environment among students who do not have equal opportunities. Researching new strategies for the teaching process and how to transfer them to the teaching process with solution proposals in areas that are utterly practice-based similarly exceptional voice, instrument, and choir education in music education are considered important in solving the problems in this field.

Keywords: *Distance Education, Teaching Practice, School Experience, Music Teacher*

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, gcoskun@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6619-275X

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, ezgibabacan@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3175-6017

Giriş

Öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının öğrenimleri süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışları gerçek bir eğitim öğretim ortamı içerisinde kullanabilmesini sağlayacak yeterlikleri kazanmasını ve mesleğe hazırlanmalarını amaçlamaktadır (YÖK, 1998). Ülkemizde ilk kez 1998 yılında başlatılan bu uygulama, günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimleri, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Eğitim Fakülteleri ve İl Millî Eğitim Müdürlükleri'nin görüşleri doğrultusunda, 2018 yılında güncellenen ek yönerge hükümlerine göre sürdürülmektedir. İlgili yönergede (MEB, 2018) öğretmenlik uygulaması, eğitim gördüğü öğretmenlik alanında uygulama öğrencilerine, yönetim ve ders dışı etkinliklerle birlikte bizzat sınıf içinde öğretmenlik becerisi kazandırmayı amaçlayan ve belirli bir dersi ya da dersleri planlı bir şekilde öğretmesini sağlayan, uygulama etkinliklerinin tartışılıp değerlendirildiği dersler olarak tanımlanmaktadır. Öğretmen yetiştirme programlarının okul deneyimi süreci, yurtdışında uygulanan örneklerde, uygulama bakımından bazı farklılıklar gösteriyor olsa da hedefler bakımından ülkemizdeki yaklaşım ile benzerlik gösteren bir çerçevede ifade edilmektedir. Aday öğretmen eğitiminin kapsamını Clark, Byrnes ve Sudweeks (2015), hem öğretmek için gerekli bilgi tabanına sahip hem de öğretim yöntem ve stratejileri ile ilgili deneyim sahibi öğretmenler sağlamak için tasarlanan ve öğretmen adaylarının yaşadıkları en belirgin deneyimin ise sınıfta gerçek öğrencilere öğretmeyi kapsayan alan tabanlı deneyim olarak tanımlamaktadır. Nagro, deBettencourt, Rosenberg, Carran ve Weiss'e göre (2017) öğretmen adaylarının saha deneyimi, derslerinden edindikleri bilgileri öğrencilerle sınıf içinde çalışırken kullanmalarını gerektirmektedir. Bahsedilen saha deneyimleri, sınıfta öğretmen rolünü üstlenen adayın, öğrenciye öğretme deneyimini uzun süre tecrübe edebilmesine olanak sağlamaktadır. Hurley (2011) öğretmen yetiştirme programlarına yönelik beklentilerin geçmişe göre büyük ölçüde değiştiğini, programların müfredat deneyiminden çok sonuç odaklı saha performansına yöneldiğini belirtmiştir. Başka bir örnekte Roberson, Woolsey, Seabrooks ve Williams'a (2004) göre; Amerika'da son 20 yılda öğretmen yetiştirme programları, yükseköğretim kurumları tarafından yakından incelenmektedir. Ne yazık ki, halen birçok okul, öğretmen ve öğretmen hazırlık programları talep edilen eğitim mükemmelliğini sunma noktasında yeterince hazır değildir.

Ülkemizde öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına yönelik görüş ve deneyimlerinin incelendiği pek çok araştırma (Dündar, 2003; Çetintaş & Genç, 2005; Çiçek & İnce, 2005; Paker, 2008; Seçer, Eraslan, 2009; Çeliköz & Kayılı, 2010; Varış, 2011; Bulut, 2012; Bektaş & Ayvaz, 2012; Avcı & İbret 2016; Aslan & Sağlam, 2018; Demir & Özdaş, 2020; Koç, 2020; Can, 2020; Bayındır, 2021; Gök Çolak ve Efeoğlu, 2021) bulunmaktadır. Bunların içerisinde, öğretmenlik uygulamasının, gerçek okul kültürünü tanıma, sınıf yönetimi, öğrencilerle iletişim kurma ve mesleki becerilerini geliştirmek için gözlem yapabilme, mesleğe ilişkin yaptığı ders etkinlikleriyle tecrübe kazanma, geri bildirim ve değerlendirmelerle kendisini geliştirme gibi fırsatlar yönünden öğretmen adayları için önem taşıdığını belirten (Dündar, 2003; Çiçek & İnce, 2005; Eraslan 2009, Bektaş & Ayvaz 2012, Avcı & İbret 2016, Aslan & Sağlam 2018) araştırma sonuçları bulunmaktadır. Bununla birlikte özellikle uzaktan eğitim öncesinde, öğretmenlik uygulaması dersine yönelik, uygulama okullarının koşullarının uygulama için yeterli olmaması, ders süresinin ve uygulama sayısının yetersiz olması, özellikle öğretim elemanı gözetiminde yeterince ders işleyememe ve dönüt alamama, okul ve üniversite arasında işbirliğine yönelik sıkıntılar, uygulama öğretmenlerinin ve öğretim elemanlarının denetim ve sorumluluklarını aksatmaları gibi konuların, araştırmalarda (Aslan & Sağlam, 2018; Eraslan, 2009; Seçer, Çeliköz & Kayılı, 2010; Paker, 2008; Dündar, 2003; Varış, 2011; Koç & Yıldız, 2012) en sık karşılaşılan problemler olduğu anlaşılmaktadır.

Problem Durumu

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim kurumlarının tüm kademeleri yaşanan salgın nedeniyle pandemi sürecine hazırlıksız yakalanmış, yüksek öğretim kurumu da idari, akademik personeli ve öğrencileriyle birtakım acil önlemler alarak bu süreci çözümlenmeye çalışmıştır. Alınan tedbirler kapsamında YÖK'ün 17.04.2020 tarihinde Geçici Madde 2'yi yayımlaması ile birlikte, 2019-2020 eğitim ve öğretim yılının bahar döneminde fakültelerin/yüksekokulların eğitim ve öğretime ara vermesi ve derslerin teori kısmının uzaktan eğitim, açık öğretim ve dijital öğretim imkânları ile gerçekleştirmesine karar vermiştir. Bununla birlikte Okul Deneyimi I, Okul Deneyimi II, Öğretmenlik Uygulaması, Kurum Deneyimi ve Alan Çalışması Derslerinin uygulamaya dayalı dersleri, 13 Mart 2020 tarihinden önce gerçekleştirilen çalışmalar ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının belirlediği uzaktan eğitim faaliyetleri esas alınarak uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanı tarafından değerlendirilmesine başlanmıştır.

Bu durum araştırmalarda belirtilen problemlere ek olarak uygulamaya dayalı deneyimlerin de uzaktan eğitimle birlikte yapılması sonucu farklı sıkıntılar ortaya çıkarmıştır. Ertelenen okul temelli uygulama deneyimlerinin, yurtdışında da öğretmen adaylarının kısıtlanmış eğitimler ışığında yeterlilik kazanmaya çalışması gibi güç durumlara yol açtığı belirtilmiştir (Mutton, 2020). Pandemi dönemi eğitim-öğretimi kapsayan çalışmalar halen devam ediyor olsa da uygulama deneyimlerini uzaktan eğitimde tamamlayıp mezun olan öğretmen adaylarının yaşadığı süreç, bunun sonuçları ve geleceğe yönelik çıkarımlar açısından daha fazla çalışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Grek ve Landri, (2021) araştırmacıların sorgulamak gibi önemli bir göreve sahip olduklarını ancak geçen yılın tecrübesinin bu görevi daha da zorunlu hale getirdiğini ifade etmiştir. Bu araştırma, ileride yaşanması muhtemel acil durum uygulamalarına ışık tutması açısından, genellenebilir olmasa da müzik öğretmenliği uygulaması çerçevesinde bazı önemli çıkarımlar sağlayabilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde müzik öğretmeni adaylarının, öğretmenlik uygulaması deneyimi; alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, öğretim süreci, sınıf yönetimi ve iletişim bilgi ve becerilerini kullanabilme gibi uygulama esasları kapsamında görüşlerinin alınması düşünülmüştür. Buradan hareketle araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: Uzaktan eğitim sürecinde müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması ders anlatımlarında;

Öğretmen adaylarının alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisini kullanabilmeye ilişkin görüşleri nedir?

Öğretmen adaylarının öğretim sürecine yönelik bilgi ve becerilerini kullanabilmeye ilişkin görüşleri nedir?

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi ve iletişime yönelik bilgi ve becerisini kullanabilmeye ilişkin görüşleri nedir?

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Bir ya da birkaç duruma ilişkin etkenlerin bütüncül yaklaşımla ele alındığı ve derinlemesine çalışıldığı durum çalışması deseni ile (Yıldırım ve Şimşek, 2018) öğretmenlik uygulaması deneyiminde alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, öğretim süreci, sınıf yönetimi ve iletişim ölçütlerine yönelik müzik öğretmeni adaylarının görüşleri incelenmiştir. Müzik öğretmen adaylarının öğretmenlik

uygulaması deneyimi derinlemesine incelendiği için tek bir analiz birimi ile kendine özgü, aykırı, aşırı durumların çalışıldığı bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır.

Katılımcılar

Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi 2020-2021 bahar döneminde, müzik eğitimi alanında ve okul deneyimi dersini alan araştırmaya gönüllü olan 8 katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme gidilmiş, uzaktan eğitimde staj ders anlatımını tamamlamış ve uygulamada devam alarak yeterli deneyime sahip olma koşullarıyla ölçüt örneklem kullanılmıştır. Ayrıca çeşitliliği artırmak amacıyla iki farklı okul, iki farklı kurum öğretmeni ve öğretim elemanı rehberliğine sahip katılımcıların olmasına özen gösterilmiştir. Katılımcıların 5'i kadın 3'ü erkek; yaşları 22 ile 26 arasında değişkenlik göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesinde MEB'in uygulama okulu öğretmeni ile üniversite öğretim elemanına önerdiği, öğretmen adayını değerlendirme ölçütleri incelenerek, öğretmen adaylarının süreci değerlendirmesine olanak sağlayacak bir formata dönüştürülerek yapılandırılmıştır. Görüşme formunun ilk taslağı aynı üniversitede görev yapan bir başka öğretim elemanına sunularak görüşme sorularının kapsam geçerliliği sağlanmış ve görüşme formu son haline getirilmiştir. Görüşme formu 34 sorudan oluşmaktadır ve 5 ana kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; öğretmen adayının alan bilgisini kullanabilme durumu (4 soru), öğretmen adayının alan eğitimi bilgisini kullanabilme durumu (5 soru), öğretmen adayının öğretim sürecine yönelik bilgi ve becerisini kullanabilme durumu (10 soru), öğretmen adayının sınıf yönetimine yönelik (9 soru) ve son olarak iletişime yönelik (6 soru) bilgi ve becerisini kullanabilme durumudur. Görüşmeler müzik öğretmeni adayları ile senkron olarak zoom üzerinden ortalama 35-50 dakikalık süre içerisinde gerçekleştirilmiş ve izinleri alınarak görüşme oturumları kayıt altına alınmış ve daha sonra araştırmacılar tarafından yazıya aktarılmıştır.

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Daha önce belirlenen temalara göre verilerin özetlenip yorumlandığı betimsel analizde veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu

temalara göre düzenlenebilir ya da araştırma soruları ve boyutlar dikkate alınarak sunulabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmada veriler kuramsal çerçeve ve MEB'in uygulama okulu öğretmeni ile üniversite öğretim elemanına önerdiği, öğretmen adayını değerlendirme ölçütleri doğrultusunda belirlenen kategorilere göre düzenlenmiştir. Öncelikle görüşmeden elde edilen ses dosyaları bilgisayar ortamında yazıya dökülmüş, veriler görüşmede sorulan sorular ve kategoriler doğrultusunda araştırmacılar tarafından düzenlenmiştir. Araştırmacılardan birinin öğretmenlik uygulaması deneyimine sahip olması ve görüşmeleri doğrudan yapması, görüşme cevaplarının adaylara teyit ettirilmesi, görüşme verilerinin ayrıntılı raporlaştırılmaya çalışılması ve doğrudan bireylerin görüşlerine yer verilmesi yoluyla çalışmada geçerlik ve güvenilirlik sağlanmaya çalışılmıştır. Betimsel analiz sonunda elde edilen nitel bulgular öğretmen adaylarının doğrudan alıntılarıyla desteklenmiş ve alıntılar ÖA1, ÖA2, ... ÖA8 şeklinde kodlanarak yazılmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları, öğretmen adayının alan bilgisini, alan eğitimi bilgisini, öğretim sürecine yönelik bilgi ve becerisini, sınıf yönetimine ve iletişime yönelik bilgi ve becerisini kullanabilme durumu olarak 5 ana kategoride toplanmıştır.

Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisini Kullanabilmeye İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları (n:8), alan bilgisinde anlatılan konuya yönelik temel ilke ve kavramları bildiğini ve bu ilke ve kavramlara hazırlanarak ders işlediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının 6'sı konuda geçen temel kavram ve ilkeleri mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirme konusunda sıkıntı yaşamadığını, 2'si ise eğitimin uzaktan olması sebebiyle heyecan ve konuyu anlatma telaşı ile bunu düşünemediğini ifade etmiştir.

Çok gerek olmasa da bilgilerimi gözden geçirdim. Çocuklara olabildiğince iyi bir donanım ve doğru bilgiler sunabilmek için ders öncesinde ders planımı hazırlarken falan kitaplardan yardım aldım. ... Tabii işlediğim konu ne ise konunun kavramlarını öğrencilerin bilip bilmediğini de kontrol ederek ilerledim. Örneğin "oktav" diyeceğim ama öğrenci biliyor mu? Bilmiyor mu? Bu anlamda kavramları sıraya koyabildiğimi düşünüyorum. (ÖA1) Hocam ashında biliyordum. Bizim liseden ve üniversiteden gördüğümüz şeylerdi ama yine de yanlış ve eksik bilgi vermemek adına bir araştırma yaptım ve onu kâğıda döktüm ondan sonra çocuklara anlattım. ... Yani

hocam sadece anlatabildim. Uygulamalı bir gösteri yapamadım. Ben aslında çocukların ses aralıklarına bakarak piyanodan gösterip daha güzel ve sıralı aktarabilirdim. Ama uzaktan eğitimde uygulama basamaklarını atlayarak, anlatarak gittim. (ÖA2) Hocam konu bilinen bir konuydu ama öğrencilere anlatacağım için araştırma yaptım daha iyi nasıl anlatabilirim diye düşündüm. Ben çok iyi bildiğimi düşündüğüm şeyleri mesela bazı eserlerin kime ait olduğu ile ilgili yanlış olan bilgilerimi düzelttim yeni bilgiler de edindim. ... Konuları birbiriyle bağlantılı bir şekilde vermeye çalıştım. Konu bilinen bir konuydu Halk Müziği idi ama ben hiç bilmediklerini varsayarak en temelden bağlantılı bir şekilde öğretmeye çalıştım. Kendi yorumumu da katarak hem mantıksal hem de kendi yorumumla birleşik bir plan hazırladım. (ÖA4)

Öğretmen adaylarının hepsi uzaktan eğitimde, konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema grafik formül) ellerindeki olanaklara göre kullanabildiklerini açıklamış, zoom kontrolünün uygulama öğretmeninde olması, çevrim içi kopma ve dersin akışındaki karmaşa (seslerin karışması vb.) nedeniyle fırsat bulamama gibi sebeplerle kendilerini kısıtlı hissettiklerini belirtmiştir. Yine tüm öğretmen adayları konu ile alanın diğer konularını teoride ilişkilendirebildiklerini, 4 öğretmen adayı uygulama sırasında yapamadığını, heyecanlandığını, aklına gelmediğini ifade etmiştir.

Hocam yüz yüze olmadığımız için maalesef. Sadece bilgisayar üzerinden ne yapabilirim diye düşündüm. Ben kendi sazımla ilgili tanıtımımı yapmıştım bir de ekstra derslerde videolardan ve fotoğraflardan yararlanabildik. Bunun dışında sistemde çok çabuk karmaşa olabiliyor, bu nedenle bazı sınıf ortamında anlatabileceğim bir nesne objeyi tanıtmak mümkün olmadı. (ÖA1) Hocam ben mesela kemani yüz yüze gösteremediğim için elimdeki tüm çalgıları kullandım uzaktan eğitim bir sorun olmadı. (ÖA3) Bizim dersimizde materyal kullanımı daha çok dinlemeye yönelik olarak kullandım. Bu anlamda konumu işlerken bir sorun yaşamadım uzaktan eğitimde. ... Müziğin diğer alanlarıyla bir ilişkilendirme yapmadım hocam aklıma gelmedi böyle bir şey. Daha çok konu içinde kaldım. (ÖA5) İstedğim her şeyi kullanamadım. Olanaklarımız sınırlıydı ders oturumu ses karışması, kayıt kopuyordu ve bölünüyordu. Tam bir sınıfa bir şey anlatıyor gibi değildik. Maksimum 5, 6 kişiye karşı ders anlatabildik. Bu karmaşada şekildi grafik ti pek kullanamadık. (ÖA6) Evet hocam, alanın diğer konularıyla ilişkilendirdiğimi düşünüyorum.

Kendi cümlelerimle müzik alanının içinde kendi konumu ilişkilendirebildim. Müziklerin farklılıklarından girerek halk müziğine getirdim. (ÖA4)

Öğretmen Adaylarının Alan Eğitimi Bilgisini Kullanabilmeye İlişkin Görüşleri

Öğretmen adayları müzik eğitiminde özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uzaktan eğitimde uygulayamadıklarını belirtmiş, bunun nedeni olarak adaylar, eşzaman (senkron) ve uyum sorunu (n:3) yaşandığı, konunun uygun olmadığı (n:2), bu yöntem ve tekniklere hâkim olmadığı (n:1) ve derste öğrenci katılımının düşük olduğu (n:2) görüşünü bildirmiştir.

Ne tam ne de tam hayır diyemiyorum. Yüz yüze alışkın bir nesil olduğumuz için biraz bocaladık. Yani hocam en büyük problem senkron problemi bu yöntemlerde örneğin bir ritim çalışması yapacaksınız senkron olmayınca mümkün olmuyor. Bu yüzden özel öğretim yöntemlerimizden uygulamak pek mümkün değildi. (ÖA1) Hayır, hocam kullanamadım. Konum da çok uygun değildi. Başka bir konuda kullanabilir miydim bilemiyorum. Sesler eş zamanlı gelmiyor. (ÖA2) Bu yöntemlere hâkim değilim hiç deneyimim olmadı. Daha çok anlatım, gösteri yöntemi gibi yöntemleri tercih ettik. Öğretmenlik deneyimim de daha çok çalgı öğretmeye yönelikti sınıf ortamında nasıl uygulamam ayrıntıları bilmiyordum. (ÖA6) Özel öğretim yöntemlerini kullanabileceğimiz bir ortam yoktu. En başta burada yüz yüze bir ortam yok kameralar açık değil bizim yöntemlerimize uygun bir ortam olmadı o bakımdan. (ÖA7)

Öğretmen adaylarının tamamı öğretim teknolojilerinin en az birinden yararlanabildiğini bu anlamda uzaktan eğitimin engel oluşturmadığını ifade etmiş, yararlanılan öğretim teknolojilerinin ise video ve ses teknolojileri olduğu belirtilmiştir. Bu teknolojiler ile sınırlı kalma nedeni; bilgisayara sahip olmama (sadece mobil) sebebiyle işitsel teknolojiye yönelme (n:1), zoom sağlayıcısının kontrolünün öğretmen adayında değil uygulama öğretmeninde olması (n:1), zamanın kısıtlı olması nedeniyle çeşitlilik sağlayamama (n:1), teknolojiyi öğretime yönelik kullanmada yetersiz hissetme (n:1) olarak açıklanmıştır. Bununla birlikte öğretmen adaylarının hepsi, öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları belirleyebilmek için öğrencilerin derse kamera ve mikrofonu ile aktif katılması gerektiğini ifade etmiştir.

Hocam video ve ses teknolojilerini kullanabildim. İnternet aracılığı ile ulaşabileceğim öğretim teknolojilerini kullanabildim. En çok videoyu kullanabildik. İlgi çekeceğini düşündüm. Yüz yüze

eğitimde olsaydı yine bu teknolojiler bizim işimizi rahatlatırdı eminim. Kendi okulumuzda da biraz daha teknolojiyi aktif kullanmayı öğrenebileceğimiz dersler olsaydı daha iyi olurdu bu süreçte çok eksik olduğumu fark ettim. (ÖA6) Öğretim teknolojilerinden faydalanmak mümkündü. İnternette ve video teknolojilerinden oldukça yararlandım. Süre biraz daha olsaydı daha çok şey yapabilirdim. ... Katılan, konuşan, dönüt veren öğrenciler için mümkün ama çoğu öğrenci katılım göstermiyor uzaktan eğitimde neyi ne şekilde öğrendiler hiç bilemiyorum. (ÖA7) Youtube üzerinden müzik açarak dinletebildim, ders yönetimi Zoom ortamında uygulama öğretmenimizdeydi. Ses teknolojilerinden yararlandım diyebilirim sadece. (ÖA8) Gözlem yapabildim katılan öğrencilerle buna bir engel yoktu. Ama katılım çok az olduğu için yanlış gelişen kavramların olup olmadığını anlamak güçleşiyor. (ÖA5)

Öğretmen adayları ders anlatım sürecinde sadece konuyu anlatmaya vakit bulmadan ya da zamanı verimli kullanamamadan dolayı (n:2) ve öğrenci katılımının olmamasından kaynaklı öğrenci sorularına uygun ve yeterli yanıt veremediklerini ifade etmiştir. Uygulama sürecinde 3 öğretmen adayı öğrenci sorularına yeterli yanıt verdiğini bildirmiştir. Öğrenme ortamının güvenliğini sağlamaya yönelik öğretmen adayları (n:8), uzaktan eğitimde öğrencilerin kamera açmamaları ve bunun bir zorunluluk olmaması sebebiyle kamera arkasında neler olduğunu anlayamadıklarını, bu durumun yüz yüze sınıf ortamındaki gibi güvenlik sorunu olmadığını ancak öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz yönde etkileyen bir durum oluşturduğunu ifade etmektedir. Öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitimde öğrenme ortamının güvenliği ailelerin kontrolindedir.

Böyle bir fırsatımı tam olarak oldu diyemem. Öğrenciler bazen soru sorduğunda bazen heyecan da oldu tabi ama düşünüyorum soru soran öğrenciye uzaktan eğitimde de rahatlıkla cevap verebiliyorduk sorun yoktu. (ÖA6) Soru soran birkaç öğrenciye yanıt verecek zamanım oldu mümkündü ama çoğu sessiz kaldı ben hazırlığımı da yapmışım ama dediğim gibi çocukların soruları ile katılımı oldukça düşüktü. (ÖA7) Hocam biraz şöyle oldu; ben bir anda konumu anlatmaya başladım, zaten heyecanlıydım, süre içerisinde de çok fırsat olmadı öğrenci sorularına. Benden sonra da başka arkadaşım anlatacaktı o yüzden ben konumun telaşından zamanı iyi kullanamadım. (ÖA2) Öğrenme ortamının güvenliği için bir şey yapmadım. Derse aktif olarak katılıp cevap vermediler önce. İletişim halinde olmamız gerektiğini söyleyip beni dinlemelerini sağladım. Şuan ortam güvenliği değil de dersin sürdürülmesi ile ilgili kamera arkası ne olduğunu

bilemiyoruz. Bu anlamda bir güvenlik yok. (ÖA4) Uzaktan eğitimde güvenlik açısından bir sorun olduğunu düşünmüyorum. Ortam açısından bize bağlı değil evlerindeler sonuçta. Ama internet ortamı olduğu için, ders sırasında ne açıldı nereye girildi bence bu anlamda güvenilir değil ve kontrol edemedik. (ÖA2)

Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreci Ölçütüne Yönelik Görüşleri

Öğretim sürecinde konuyu önceki ve daha sonraki konu ile ilişkilendirebilmede öğretmen adaylarının 2'si olumlu görüş bildirirken, 6'sı değişen şubelerde ders anlatma ve şubeleri takip edememe, konu seçimleri yapılırken diğer öğretmen adayları ile iletişim kopuklukları yaşama ve anlatılacak konuya odaklandığı için diğer konularla ilişkilendirmeyi unutma gibi nedenlerle yapamadıkları görüşünü bildirmiştir. Kazanımlara uygun tüm yöntem ve teknikleri kullanamadıklarını belirten öğretmen adayları (n:8), sisteme uygun olanları belirleyerek soru-cevap, dinletme, video izletme gibi yöntemlerle birlikte daha çok anlatıma dayalı bir yol izlediklerini ifade etmiştir. Öğretmen adayları öğrencilerin aktif katılımını içeren oyun, deneme-yanılma, inceleme gibi uygulamalı yöntem ve teknikleri kullanamamıştır.

Hocam buna fırsat bulamadım. Farklı sınıf ve şubelerde derse girdiğim için o sınıf ne öğrendi ne öğrenecek bu anlamda takip edemedim mesela. Biraz dağınık bir ortam oldu. (ÖA5) Uygulama öğretmenimizden bu konuda yardım aldık, onunda böyle uyguladığını gördüğümüz için izleme derslerinde biz de o gün işlediğimiz dersleri ve devamını ilişkilendirebildik. (ÖA6) Dersleri önceki ve sonraki derslerle ilişkilendirmek mümkündür. Ama bazen de tutarsızlıklar oldu mesela ben çalgı topluluklarını anlatacağım ama uygulama öğretmeni daha önce bu konuyu anlatmış mesela. Bize bir liste gönderildi biz oradan konu seçtik ben konuyu anlatırken öğrenciler biz bu konuyu daha önce işledik dediler. Benim sonraki staj gözleminde izlediğim derste ise benim konumdan 4 5 hafta sonrasındaki konu anlatıldı. O anlamda kopukluk yaşadık. (ÖA1) Böyle bir imkânım olmadı, her hafta başka konular başkaları tarafından işlendiği için pek ilişkilendiremedik. Ben ses topluluklarını anlattım benden sonraki arkadaşım çalgı topluluklarını anlattı biz kendi aramızda bir iletişim sağlayamadık. (ÖA2) Hocam hepsini kullanamadım. Ben çalgıyı tanıtırken denetmek, öğrencileri dâhil etmek isterdim ama uzaktan bunu yapamadım. (ÖA3) Kazanımlara uygun yöntem ve teknikleri yansıtabildiğimi düşünüyorum. Okulda da olsaydık aynı şekilde anlatırdım. Ama konuya göre değişebilir. Sistem üzerinde tüm yöntem ve teknikleri uygulamak mümkün değil. Anlatım ve gösteri çerçevesinde genelde. (ÖA4) Tam olarak

benim istediğim gibi değildi. Eksik kaldı bazı şeyler. Mesela belli oyunlarla destekleyebilirdim ama bunları uzaktan eğitimde yapamadım. (ÖA7)

Öğretmen adaylarının 4'ü, uzaktan eğitim ortamında katılım az olduğu için ve konuyu daha özet bir şekilde işleyerek zamanı verimli kullanabildiğini belirtmiştir. Zamanı yönetmede sorun yaşayan öğretmen adayları (n:4) ise uygulama öğretmenin ön konuşmasından kalan kısıtlı süreyi kullanmakta zorlanmış, internet kesintisi sebebiyle zaman kaybı yaşamıştır. Öğretmen adaylarının çoğunluğu (n:7) sistemde herkesin şartlarının eşit olmayışı, konu anlatımından etkinliğe zaman bulamama, öğrencilerin derse katılımının olmayışı gibi sebeplerle öğrencilerin etkin katılımı için etkinlik düzenleyemediklerini ifade etmiştir. Bir öğretmen adayı ise yüz yüze eğitim ortamında müzik derslerinin en yaygın etkinliği olan birlikte şarkı söyleme etkinliğini uzaktan eğitime uyarlayabildiğini belirtmiştir.

Zamanı etkili kullanamadım. İlk defa bu şekilde anlattığımız için onun da heyecanı vardı belki de, aslında süre yeterliydi ama işte çocuklar kopuyor, senin görüntün donuyor tüm bunlar toparlanana kadar dersin büyük bir bölümü gidiyor. İletişimsizlikle geçiyor. Okul öğretmeni bir ön konuşma da yaptı çocuklarla ben ondan sonra dersi aldım yani bana kalan süre kısıtlıydı. (ÖA2) Konu için yeterli zaman vardı, ama konu uzaktan anlatıldığı için öğrencilerin öğrenmesini destekleyici başka şeyler de kullanmak gerekiyor ve daha çok süreye ihtiyaç oluyor. Bu anlamda yeterli olduğunu söyleyemem. (ÖA7) Bir kez etkinlik yapabildik aslında. Şu şekilde oldu; kitaplarında bir parça vardı gelecek hafta için dinleyip öğrenin sınıfta birlikte söyleyelim demiştik. Ertesi hafta çalışıp gelenler olmuştu, şarkıyı bölüştürerek bir bölümünü bir öğrenciye diğer bölümünü başka öğrenciye söyleterek böyle bir oyun gibi etkinlik yaptık. Bu tarz etkinlikleri çok seviyorlar. Uzaktan da olsa böyle bir şey yapabildik. (ÖA8) Çocuklara etkinlik düzenleyemedik konuyu anlatmaya odaklandık hocam. Zamanımız ancak buna yetti. Bazı etkinlikler yapılabilirdi biz çocuklara şarkı söyledik mesela ama oyun gibi daha çok öğrencilerin aktif olduğu etkinlikler ne yazık ki mümkün olmadı. (ÖA6)

Sınıf ortamında öğretmen adayları (n:8) uzaktan eğitimde bireysel farklılıklara dikkat edebilmenin mümkün olmadığını, sadece kamera ve ses açarak derse aktif katılım gösteren öğrencilerin ilgisi ile sınırlı kaldığını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının hepsi konu anlatımlarında uygun araç-gereç, materyal seçme ve uygulama olanağını sağlayamamış, uzaktan

eğitim olanaklarıyla materyal seçme, uygulama ve inceleme gerektiren öğretim basamaklarını atlamak zorunda kaldığını ifade etmiştir.

Öğrenciler konuştuğunda bireysel durumları hakkında fikir ediniyorduk ama hep söylediğim gibi katılım çok düşük görüntüleri kapalı sesler kısık oradalar mı değiller mi o bile belli değil. Bu nedenle öğrenciler hakkında az bilgi sahibi olabildik. ... İçime sinenler oldu en uygunlarını seçtim ama uzaktan eğitimde kullanamayacağım materyaller de oldu bu noktada canım sıkıldı. Yüz yüze bambaşka giderdim sınıfa hazırlıklarım daha zengin olurdu. (ÖA7) Öğrencilerin bireysel olarak farklı olduğunu biliyorum ama derse katılan var hiç katılmayan var. Sadece buradan yola çıkarak anlayabilirdim. Diğer farklılıklarını anlamak mümkün değildi. (ÖA4) Bence mümkün çünkü öğrencilerin hiçbiri diğeriyle aynı değil. Öğrenci dese katılıyorsa ilgilidir ve o dersten bir şeyler öğreniyordur, ama katılım göstermiyor kamera ses açmadan gelip gidiyorsa öğrencilerin bu yönden farklı oldukları anlaşılabilir. (ÖA1) Hayır maalesef. İstedğim tüm materyalleri kullanamadım. Gösterebileceklerim var sadece uygulatabilecek, onların dokunup inceleyebileceği materyalleri kullanamadık hiç. (ÖA6) İstedğim daha birçok şey vardı materyal açısından. Enstrümanları sınıfa götürüp inceleyebilmelerini sağlayabilirdim örneğin kendi konumda. Canlı olarak sesleri duyabilirlerdi. Ama uzaktan olunca bu tarz uygulama materyallerini kullanamadık. (ÖA8)

Öğrencilerin anlama düzeyleri hakkında bir fikre varabilme ve ona göre dönütler verebilmeye yönelik öğretmen adayları (n:8) geri dönüşün yok denecek kadar az olduğunu belirtmiştir. Öğretmen adaylarınca, yalnızca derse katılım gösteren, öğretmenle iletişim sağlayan öğrencilerin, anlatılan konudaki anlama düzeyi hakkında fikir sahibi olunabildiği, sınıf geneli içinse bunu anlamının imkânsız olduğu belirtilmiştir. Öğretmen adaylarından 5'i ders anlatırken ara özetleme yapabildiğini, 3'ü ise heyecanla ara özetlemeyi kaçırdığı ve konuyu yetiştirmeye çalıştığı için yapamadığını ifade etmiştir. Ancak öğretmen adaylarına göre bu davranışa yönelik durumda eğitim ortamının uzaktan olması bir engel değildir.

Şöyle sorular sordum ve sadece katılan öğrencilerin cevaplarından anlayıp anlamadıklarını fark edebildim. Soruları hepsine doğru cevap veren bir öğrenci oldu mesela. (ÖA4) Uygulama öğretmenimiz konuyu anlatırken fazla soru cevap uygulamasına girmememizi söylemişti. Bu anlamda dersin sonuna bıraktım. Birkaç soru yöneltebildim. Anlattığım konuyu öğrencilerin anlayıp anlamadığını görebildim. (ÖA6) Öğrencilerden dönüt olmayınca konuyu ne kadar

anladılar bilemiyorum. Bu da büyük bir zorluktu bence. ... Ara özetleme yapmadım. Konumu yetiştirmem gerekiyordu. Özetlemeyi ders sonuna bıraktım hocam. Bu anlamda süreyi idare etmek zor oluyor. Heyecan da var tabii. (ÖA7) Hocam konumu anlattıkça ara sorularla toparlamaya çalıştım bir özetleme yaptım aslında. Soru cevap şeklinde anlattığım kısma kadar olan yerleri düşünerek. Sonrasında konuma devam ettim ve dersi bitirdim bir sorun olmadı bu anlamda. (ÖA8)

Kazanımlara uygun değerlendirme tekniklerini kullanabilme konusunda öğretmen adaylarının 5'i soru-cevap tekniği ile yapabildiğini, 2'si aynı teknikle dönüt alamadığını ve zamanı olmadığını belirtmiştir. Bir öğretmen adayı ise uzaktan eğitimde derse yönelik en önemli değerlendirmenin derse katılım gösterme olduğunu düşündüğünden herhangi bir değerlendirme tekniğinden yararlanmadığını ifade etmiştir. Öğretmen adayları (n:6) uzaktan eğitimin konuyu yaşamla ilişkilendirebilmede engel olmadığını, rahatlıkla yapılabildiğini ifade etmiş, 2 aday ise heyecanla bu durumu gözden kaçırdığını belirtmiştir.

Derse katılım gösterip göstermeme durumları öncelikli değerlendirmeydi benim için. Ama bazı konularda süre yettiği için soru cevap bir ölçme değerlendirme de yapabildim. (ÖA5) Değerlendirme teknikleri olarak uzaktan eğitimde kullanabileceğim tek bir yöntem vardı o da soru sormak. Ama onda da cevap alamadığımız için sınıfın tamamını konu bakımından ölçüp değerlendirebildiğimi söyleyemeyeceğim. ... Konumu yaşamla ilişkilendirmek mümkün olabilirdi çünkü hız ve gürlük terimlerini anlatmıştım. Ama şuan düşünüyorum o an aklıma gelmedi heyecanlıydım hocam. (ÖA7) Uzaktan eğitim bu anlamda engel değildi. Yurdumuza ait belli başlı müzisyenlerden bahsetmiştim ve bu isimleri ve müziklerini daha önceden duymuş olduklarını tahmin ederek dersimde değindim. Yani yaşamla ilişkilendirebildim. (ÖA1) Çalgılar konusu için yakın çevrelerinde çalgı aleti çalan olup olmadığını sorarak başlamıştım. Kendi yaşamlarından giriş yapabildiğimi düşünüyorum. Yaşamla ilişkilendirme konusunda uzaktan eğitim de yüz yüze eğitim gibi bence. Okulda olsaydım da benzer şekilde ilişkilendirirdim herhalde. (ÖA8) Anlatım sırasında yaşamla ilişkilendirme yapabildim bir engel olmadı. Kendi sesleri anne babalarının sesleri derken konuya girdim ses topluluklarına geçtim. (ÖA2)

Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine Yönelik Görüşleri

Öğretmen adaylarının çoğunluğu (n:7) sınıf ortamına benzer şekilde uzaktan eğitimde dersin başında uygun şekilde giriş yapabildiğini belirtmiş, bir aday ise başlangıçta öğrencilerin kameralarının açık olmaması nedeniyle karşısında kimseyi göremediği için tuhaf hissettiğini, bir süre sonra konuya giriş için yaptığı hazırlık sayesinde davranış açısından kendisini toparlayabildiğini belirtmiştir. Dersin başında ilgi ve dikkati çekebilmek için öğretmen adayları kameranın açık veya kapalı olmasının davranışı sağlamada önemli bir etken olduğunu ve açık olması halinde ilgi ve dikkat çekebildiğini belirtmiş, uygulamada adayların 3'ü öğrencinin ilgi ve dikkatini anlayamadığını, 5'i ise az da olsa bunu sağlayabildiğini ifade etmiştir.

Her dersime farklı giriş yapmaya çalıştım. Müzik dinletmek bu anlamda çok işe yaradı dikkat çekme konusunda. Bazen bir sohbetle girdim. Uzaktan eğitim engel değildi. Her derse farklı bir girişle bunu sağlayabildiğimi düşünüyorum. (ÖA1) Hocam derse giriş yaparken çok daha iyi bir giriş olabilirdi. Derse başladık önce kameralar hep kapalıydı karşınızda birini görmeyince tuhaf oluyor derse giriş yapmak o açıdan biraz zor oldu heyecanlandım. Ama sonra toparlayabildim. Konuya giriş yapma kısmı ise hazırlıklı olduğum için pek sorun olmadı. (ÖA8) Derse uygun bir giriş yaptığımı düşünüyorum. Sohbet ortamı başlayıp sonra konuma girdim. ... Derste ilgiyi çekip çekmediğimi birçok öğrencide fark edemedim görüntüleri olmadığı için. Bir şekilde kamera ve ses açık kalabilse mümkün olurdu. (ÖA3) Öğrencilerin dikkatini çekme konusunda biraz sıkıntı oldu. Öğrenciler ilk başta kamera ve mikrofonlarını açmadılar. İlk önce birkaç öğrenci vardı, derse katılan. Uygulama öğretmenin yardımıyla biraz zoraki oldu açıkçası. Katılım olsa hiç sorun olmaz. (ÖA2) İlgi ve dikkat konusunda derse katılan kamera ve sesi açık olan öğrencilerle bir sorun yaşamadım. Öğrencilerin ilgisini çekebildim, yeni bir öğretmen olduğum için de benim kim olduğumu anlamak için bile ilgi gösteren oldu. (ÖA4) Konuyla bağlantılı olduğu için Atatürk'ün sanat hakkındaki görüşleri ile başlayarak dikkat çekmeye çalıştım. Atatürk'ün müziği çok sevdiğini biliyor muydunuz? Gibi ilgilerini çektim. Bu gibi şeyleri yapmak mümkündür. (ÖA6)

Ders süresince demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme konusunda öğretmen adayları (n:8) uzaktan eğitimde öğrencilerin ders ortamında olanaklar bakımından eşit olmadığını belirtmiş, eşit imkân ve olanakların sağlanmasında öğretmenin olanaklarının sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Ders süresince ilgi ve güdünün devamlılığını sağlayabilmek için öğrencilerin kamera ve mikrofonları açık, aktif katılımının olması gerektiğini belirten öğretmen adayları (n:8), uzaktan eğitimde ilgi ve dikkati sürdürebilmek için, öğrencilere güzel sözler söyleme, dikkati dağılan

öğrenciye soru yöneltme, konuyu özetleyerek öğrencileri sıkmadan anlatmaya çalışma, konu ile ilgili eğlenceli videolar izletme gibi davranışlara yöneldiği anlaşılmıştır. Öğretmen adaylarına göre bu duruma yönelik en büyük engel öğrencilerin ev ortamlarında gerçekte ne yaptıklarının bilinmiyor olmasıdır.

Uzaktan eğitimde ilgi ve güdüyü sürdürebilmek için güzel sözler söyleyerek devamlılığını sağladım, ilgilenmeyen öğrencilere de sorular yönelterek ilgilerini çekmeye çalıştım. Çocukların evde ne yaptığını bilmiyoruz ve kamera açma zorunluluğu da yok açanların ilgi ve güdülenmesini sürdürebilmek için bir şeyler yapabildim ama açmayanlara yapılabilecek bir şey yoktu. (ÖA1) Sağlayamadık demokratik olarak. Eşitlik yoktu hepsi aynı olanaklara sahip değildi. Teknolojik olarak aynı imkânlarla sahip değildi. Telefon ve bilgisayar örneğin birçok şeyi değiştiriyor. İnternet bağlantıları da belli olmuyor kesilenler oluyordu dersi kaçııyorlardı. ... Dersin girişinde daha iyiydi ama sonlara doğru ilgiyi kaybettik. Kamerada maske takan, tavşanını gösteren öğrenciler oldu. Ev ortamında bunlar hep derse olan ilgiyi düşürdü. (ÖA5) Bazı öğrenciler mobil bağlanıyor, kiminde bilgisayar var kiminde telefon. Bu bile etkiledi. Eşit olduklarını düşünmüyorum hepsinin imkânları farklıydı bence. (ÖA7) Hocam öğrencilerin eşit olanaklara sahip olmadığı belliydi bilgisayarı bile olmayan telefonla bağlanan öğrenciler oldu. Bir çalışma ortamı olmayan öğrenciler evde bulunduğu bir köşede derse giren de vardı kendi odasında düzgün ve sessiz bir ortamda derse giren de vardı. (ÖA8) Konuyu uzatır, fazla bilgi verirsek sıkılabiliyorlardı. Mümkün olduğunca heyecanımızı kontrol ederek daha özet dersler yapabilirsek ilginin devam edebileceğini düşündüm. Hazırlıklarımızı yapmak da önemliydi. (ÖA6)

Ders süresince kesinti ve engellemelere karşı uygun önlemleri alma konusunda öğretmen adayları (n:8) internet kesintisi ve bağlantıdaki duraklamaların önemli bir engel olduğunu ve kendi kontrollerinde olmadığını ifade etmiştir. Öğretmen adaylarından bazıları (n:6) ders öncesinde Wifi bağlantılarına ek olarak telefonlarının internetinden de bağlanabileceklerini düşünerek, önlem almaya çalışmıştır. Öğretmen adayları (n:8) derse sesli katılım gösteren öğrencilere teşekkür ederek ve cesaretlendirerek ders sürecinde öğrencileri övgü ile teşvik etmiş, kontrol ve yaptırımlar konusunda ise karşılaşmış olsalar da bu durumu uygulama öğretmenine bıraktığını ifade etmiştir.

Kesin bir önlem almak mümkün değildi hocam uzaktan eğitimde bağlantı kesintisi en büyük sorun bence. Sadece Wifi ile değil kendi telefonumun interneti ile bağlanarak daha iyi bir bağlantı kalitesi sağlamaya çalıştım. Dersin birinde iki arkadaş konu anlatırken bağlantımız gitti birlikte olduğumuz için hemen diğerimizin telefonuyla yeniden bağlanarak durumu düzeltebildik. (ÖA8) Hocam ben evin interneti ile değil de telefonumun interneti ile bağlanmayı düşündüm böyle bir önlem aldım kendimce. Evde birkaç kişi aynı anda bağlanınca internet yavaşlayabiliyor o yüzden kesinti olmasını engellemeye çalıştım. Bu şekilde bir önlem aldım. Ona rağmen ara ara ses kaybettiğim oldu. ... Derste yaptırım kullanmadım gerek olmadı. Uygulama öğretmenimiz öğrencileri tanıdığından o anlamada kontrol ondaydı aralarda bana yardım etti. Ama çocukların soru sormalarına karşılık teşekkür edip mutlu olduğumu söyledim bunu yapmak olanaklıydı. (ÖA2) Öğrencilere olumlu geri dönüt verdim ismini gördüklerimi ismiyle teşekkür ederek karşılık verdim ama olumsuz bir durum olmadı uygulama öğretmenimiz de olduğu için. Derste en olumsuz durum kamera ve sesi açmamaktı buna bir şey yapamadım. (ÖA4) Derse katılan ve şarkı söylemek isteyen öğrencileri cesaretinden dolayı tebrik ettim. Olumsuz bir durum olmadı, uygulama öğretmenimiz de öyle bir durum olsa müdahale ederdi zaten dersi izliyordu. (ÖA5)

Öğretmen adaylarının çoğunluğu (n:7) ders sonunda anlattığı konuyu toparlayabildiğini, bir aday ise derste konu anlatımı bitince ne yapacağını bilemediğini, uygulama öğretmeninden yardım istediğini ve konuyu uygulama öğretmenin toparladığını ifade etmiştir. Ders sonunda öğrencileri sınıftan çıkmaya hazırlık, adaylara göre uzaktan eğitimde bazen kendileri bazen de uygulama öğretmenin yönergesi ile gerçekleşmektedir. Bununla birlikte ders sürecini takip etmeyen öğrencilerin farkında olmadığı için bir türlü sınıftan ayrılmadığı (n:2) veya öğretmen adayı ya da uygulama öğretmeni sözünü bitirmeden ders süresi bittiği için sınıftan aniden çıktığı durumların da yaşandığı anlaşılmaktadır.

Dersin sonunda bir toparlama olmadı. Uygulama öğretmeni de dersi izlediği için o biraz bana yardımcı olmak adına dersin konusunu toparladı sonunda. Ben konuyu bitirip hocam bitti dedim o da bana yardımcı oldu. Konu bitince ne yapacağımı bilemedim açıkçası. ... Hocam ben sadece internette korolar izlemelerini söyledim nereden ulaşabileceklerini anlattım. Ama bir sonraki dersin konusunu bilmediğim için arkadaşlarımla konuları ile ilgili bir ödev vermedim. Ya da ödev versem kontrol edemezdim büyük ihtimalle. (ÖA2) Dersin sonunda birkaç dakika özetleme yapabildim. Dersin azıcık uzaması da problem olmadı. (ÖA7) Gelecek dersle ilgili ödev hazırlığı

yapmıştım, istemiştim de ödev vermek ama bir sonraki dersi uygulama öğretmenimiz yapacaktı onun konusuna da çok girmek istemedim ikilemde kaldım. (ÖA1) O şubede benden sonraki derse yönelik şu konuyu işleyeceğiz diye bilgi veremedim çünkü anlatım tarihlerimiz aynı değildi. Benden sonra bir başkası olduğu için o konu hakkında konuşmadım. Ama kendi konuyla ilgili bir ödev olarak müzik örneklerini dinlemelerini istedim. (ÖA5) Uzaktan eğitimde dersi sonlandırmak şu şekilde oldu. Dersin bittiğini söyledim ve onlar da zaten saati hesaplıyor öğrenciler ben bitti deyince sınıftan çıktılar. (ÖA4) Uzaktan eğitimde konumu anlatıp ders süresi de bittiyse arkadaşlar önümüzdeki hafta şu dersi işleyeceğiz siz de bakarak gelebilirsiniz. Dersimiz bitti çıkabilirsiniz diyordu. Ama bazı öğrenciler galiba dersi dinlemeyen öğrenciler bir türlü çıkmıyordu. Onları da uygulama öğretmenimiz çıkarıyordu. (ÖA6)

Öğretmen Adaylarının İletişim Ölçütlerine Yönelik Görüşleri

Öğretmen adaylarının çoğunluğu (n:7) uzaktan eğitimde göz temasının olmayışı, kameraların açık olmayışı, ekranın bölünmesi sebebiyle kime bakacağını bilememe gibi nedenlerden dolayı öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmakta zorlandığını ifade etmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının tamamı uzaktan eğitimde anlaşılır bir dil kullandığını ancak öğrencilerin derse aktif katılımı (kamera ve mikrofon) konusunda bir yaptırımın olmaması nedeniyle anlaşılabilirlik noktasında kararsız kaldıklarını ifade etmiştir.

Bence uzaktan eğitimde iletişim zayıftı. Göz kontağı kuramıyor, beden dilini anlayamıyorsun. Sadece kafasını görüyorsun çocuğun ve başka hiçbir şeyi algılayamıyorsun. Ekran birçok kişiye bölündüğü için hangisine bakacağını bilemiyorsun. (ÖA2) Bazı öğrencilerle kurabildim ama birbirimizi anlayabilmemiz için kamera ve seslerini açıp derse katılım göstermeleri gerekiyordu. Bu anlamda sağlıklı bir iletişim sağlayamadık. ... Tek tük de olsa konuyla ilgili sorduğum sorulara doğru cevap verenler oldu. Yani böyle bir imkânları vardı söylediklerim bazıları tarafından anlaşıldığına göre isteyen herkes anlardı diye düşünüyorum. Yine öğrencilerin katılımına bağlıydı anlaşılıp anlaşılmamak, sistemle ilgili değildi. (ÖA5) Yani sağlıklı bir iletişim olmuyor. Bence yüz yüze olmak bambaşka. Bir sınıfta 30 kişiye hâkim olabiliyorsunuz, ilgilenebiliyorsunuz ama uzaktan eğitimde 5 kişinin ne yaptığını takip edemiyorduk. ... Katılım gösteren öğrencilerin beni anladığını hissettim. Ama uzaktan eğitimde olduğumuz için yönerge vermedim. Sınıf ortamında değildik sonuçta. (ÖA6) Ben anlaşılır olduğumu düşünüyorum ama yine öğrencilerin anlaması derse ses ve görüntü olarak katılımlarına bağlıydı. Okulda olsam yine

aynı işlerdim ama burada ben nasıl anlatırsam ne söylersem söyleyeyim onlar katılırsa anlayabilirler ama katılmayan da çoktu bu anlamda denetim yok. (ÖA4)

Öğretmen adaylarından 6'sı derse katılım gösteren öğrencilere, konu uygun düşündürücü sorular sorabildiğini, 2'si ise soru soramadığını nedeni olarak katılım olmayan bir sınıfta sorusuna cevap alamayacağı için sormayı tercih etmediğini ifade etmiştir. Ses tonunu etkili bir biçimde kullanabilmeye ilişkin öğretmen adaylarından 4'ü ses tonunu etkili bir biçimde kullandığını, 3'ü heyecanlandığını ama sonrasında toparladığını ve diğer bir öğretmen adayı ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir.

Derste birçok kere öğrencilere soru sorabildim. Ders sonunda kalan zamanımda da bu şekilde düşündürücü sorular sorabildim konuyla ilgili. Hiç ses çıkarmayan bir çoğunluk olsa da cevap verenler oldu. Zaten öğrencilerin tam katılımı sağlanabilse birçok şey olumlu ilerleyecekti. (ÖA8) Hocam ben biraz evlerindeki örneklerden sorular sordum. Anne babalarının seslerinden sorular sorarak bağlantı kurmaya çalıştım. Anlayabilsinler anlaşılır olsun diye. (ÖA2) Ses tonumu kullanabildiğimi düşünüyorum. Her zaman olmasa da toparladım bir süre sonra. Öğrencilerin ses tonumdan etkilenip etkilenmediğini anlamak mümkün değildi çünkü yanımda değiller oraya sesim nasıl gitti bilemiyorum. (ÖA3) Ben biraz heyecanlandım hocam ne yaptığımı pek fark edememiş sesimin tonlamasını iyi yapamamış olabilirim. Açıkçası kararsızım şuan. (ÖA5) Ben tonlamama çok dikkat ettim ama ne kadar hissedildi bilemiyorum. Girdiğimiz sınıfların yaş düzeyine göre bazı değişiklikler yaptım kendi adıma etkili olduğunu düşünüyorum. (ÖA6)

Öğretmen adayları, derse katılan, soru yönelten ve konuşan öğrencileri gereken ilgi ile dinleyebildiğini (n:6), bunun yanında öğrencilerin bağlandığı cihaz ayarları ile ilgili olarak öğrencilerin isimleri görünmediğinden onlara isimleri ile hitap edemediğini (n:1) ve katılım olmadığı için ilgili olamadığını (n:1) ifade etmiştir. Öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitim öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde sözel dili etkili bir şekilde kullanmak mümkün olmuş ancak beden dilini kullanabilmek mümkün olmamıştır. Beden dilinin kullanılamamış olması ise, ekran üzerinde tüm bedenin görünmeyişi, ekranın bölünmesi sebebiyle yalnızca küçük bir karede öğretmen adaylarının kafasının yer alıyor olması olarak belirtilmiştir.

Ders anlatıyorum o sırada çocuklardan bir soru geliyor, ben şu çalgıyı çalıyordum ama adını hatırlayamadım öğretmenim dediğinde önce sorusuna kısaca yanıt verip sonra dersime geri döndüm. Yani bu konuda da uzaktan eğitimde sorun olmadı. (ÖA1) Ben çocuklardan gelen soruları dinledim ama çocukların hepsinin ismi görünmediği için kim konuşuyorsa o tarafa baktım. İsimleri ile hitap edemedim onlara. Bazılarında sadece cihaz adı yazıyordu ve ben öğrencileri tanıımıyordum. Ama elimden geldiğince ilgi göstermeye çalıştım. (ÖA2) Öğrenciler soru sormuyorlardı hocam sorsalardı her biri ile ilgilenilebilir. Benim girdiğim sınıf derse katılan öğrencilerden oluşmuyordu. (ÖA7) Hocam bana soru yönelttiklerinde onlara ayrıntılı bir şekilde yanıt verdim. Uzaktan eğitim olmasına rağmen bazı sınıflarda aramızda bağ oluştu bile diyebilirim. Kamera açıksa hiç sorun olmuyor. (ÖA8) Birebir gibi olmasa da kamera ve ses açanlarla biraz da olsa mümkün bence sözel olarak iletişim kurmak. Görüntüsünü açmayanlara uygulama öğretmenlerimiz de bir şey söylemediği için ben de bir şey söylemedim. Beden dili açısından sorun var ama sözel dilin anlaşıldığını düşünüyorum. (ÖA3) Beden dilini etkili kullanabildiğimi söyleyemem çünkü görüntüler çok ufak hocam anlaşılmıyordu elim kolum bu anlamda çok kısıtlandım. Ama sözel dili etkili kullanabildiğimi düşünüyorum. (ÖA4) Beden dilini kullanamadım ama sözel dili kullanabildim. En önemlisi hiçbirimiz kamera açmadık. Herkesinki kapalı olunca ben de açmadım. Yani ders boyunca kimse kimseyi görmedi. (ÖA5)

Sonuç Tartışma Öneriler

Uzaktan eğitim sürecinde, müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimine yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, öğretmen adaylarının görüşleri alan bilgisi, alan eğitimi bilgisi, ders süreci, sınıf yönetimi ve iletişim ölçütleri olarak beş ana temada incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının alan bilgisinde konuya yönelik temel ilke ve kavramlara hakim olduğu, konu içerisinde temel kavram ve ilkeleri mantıksal bir tutarlılıkla ilişkilendirebildiği, uzaktan eğitim sürecinde konu ile alanın diğer konularını teoride ilişkilendirebildiği ve konunun gerektirdiği sözel ve görsel dili (şekil, şema, grafik vb.) ellerindeki olanaklara göre kullanabildiği ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim ders sürecinde ise zoom kontrolünün kendilerinde olmaması, çevrimiçi kopma ve dersin akışındaki karmaşa (seslerin karışması vb.), heyecan gibi nedenler uygulamayı kısmen zorlaştırmıştır. Öğretmen adaylarının alan eğitimi bilgisine yönelik, senkron ve uyum sorunları nedeniyle özel öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayamadığı, derste kamera ve mikrofon ile aktif katılım olmadığından öğrencilerde yanlış gelişmiş kavramları

belirleyemediği ve ders anlatım sürecinde sadece konuyu anlatmaya vakit bulabildiği ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte kamera arkasında neler olduğunu anlayamadıkları için, öğrenciler yüz yüze sınıf ortamındaki gibi güvenlik sorunu yaşamasa da öğrenmelerinin olumsuz yönde etkilendiği ifade edilmiştir. Alan eğitiminde öğretmen adayları öğretim teknolojilerinden çoğunlukla video ve ses teknolojilerinden yararlanmışlardır. Ortaya çıkan bu sonuç öğretmen adaylarının alan ve alan eğitimine yönelik uygulamadan ziyade bu uygulamanın daha çok uzaktan eğitimle yapılması nedeniyle sorunla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır. Pandemi sebebiyle eğitimde sürecin işleyebilmesi için geçici çözümlerle ortaya çıkan bu sonucun uzaktan eğitimin sürdürülmesi söz konusu olması halinde farklı yaklaşımlarla tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlik uygulamasını yaşayarak, deneyimleyerek öğrenebileceği bir fırsat olan bu dersin uzaktan eğitimle çok verimli ve faydalı olamadığı görüşler doğrultusunda söylenebilir. Benzer şekilde Akdemir ve Kılıç (2020) araştırması sonucunda eşzamanlı (senkron) olan derslerin iletişim, verimlilik, derslere uygunluk bakımından asenkron derslere göre daha avantajlı olduğunu ancak canlı derslerde soru sormada zorluk yaşanması, derse aktif katılımın sağlanamaması ve derslerin normal yoğunlukta işlenmemesi bağlamında dezavantajların olduğunu belirtmiştir. Asenkron eğitimde ise derslerin ihtiyaç duyuldukça kayıttan izlenebilmesi avantaj kabul edilmektedir. Koç, (2020) öğrencilerin ev ortamının hazır olmaması ve teknik altyapı desteğinin yetersiz olmasının uzaktan eğitimdeki önemli engellerden olduğunu belirtmiş, bu durumun uzaktan eğitiminin önemini anlatarak azaltılabileceğini ifade etmiştir. Bu süreçten oldukça fazla yararlanmak için özellikle öğretim teknolojileri başta olmak üzere teknolojik alt yapı, uygulama, hizmet alanlarında iyileştirme ve hizmet içi eğitimlerle öğretmen adaylarının teknolojiyi kullanmada daha etkin olmaları önem kazanmaktadır.

Öğretim sürecinde öğretmen adayları konu seçimleri yapılırken diğer öğretmen adayları ile iletişim kopuklukları yaşamış, farklı şubelerde ders anlattığı ve anlattığı konuya odaklandığı için anlatılan konuyu önceki konu ile ilişkilendirememiştir. Kazanımlara uygun tüm yöntem ve tekniklerden sisteme uygun olanları belirleyerek soru-cevap, dinletme, video izletme gibi yöntemlerle birlikte daha çok anlatıma dayalı bir yol izleyen öğretmen adayları, öğrencilerin aktif katılımını içeren oyun, deneme-yanılma, inceleme gibi uygulamalı yöntem ve teknikleri kullanamamıştır. Adayların hepsi konu anlatımlarında uygun araç-gereç, materyal seçme ve uygulama olanağı sağlayamamış, uzaktan eğitim olanaklarıyla materyal seçme, uygulama ve inceleme gerektiren öğretim basamaklarını atlamak zorunda kalmıştır. Benzer şekilde Duman

(2020), derslerde çoğunlukla öğretim elemanı tarafından anlatım yöntemi ve soru-cevap tekniğinin tercih edildiği saptanmış ve bu durumun, uzaktan eğitimde öğretim elemanı ve öğretmen adayı etkileşimini de olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Koç ve Yıldız, (2012) çoğunlukla anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemlerinin kullanıldığını, Doğan ve Paydar (2019) da öğretim yöntemleri açısından uzaktan eğitimin çok sınırlı olduğunu ifade etmiştir. Öğretim sürecinde kazanımlara uygun değerlendirmelerde daha çok soru-cevap tekniği uygulayabilen öğretmen adayları, uzaktan eğitimde derse yönelik en önemli değerlendirmenin derse katılım gösterme olduğunu düşündüğünden herhangi bir değerlendirme tekniğinden yararlanmamıştır. Ayrıca adaylar, uzaktan eğitimin konuyu yaşamla ilişkilendirebilmede engel olmadığını, rahatlıkla yapılabildiğini ifade etmiştir. Ders sürecinde farklı yöntem ve teknikleri uygulama, farklı materyalleri kullanabilme durumu uzaktan eğitim sürecinde dersin içeriğine uygun farklı öğretim stratejilerini de kullanmayı gerektirebileceği düşünülerek, uzaktan eğitime uyarlanabilecek ya da yeni geliştirilecek stratejilerin üzerinde araştırmaların, uygulamaların yapılması, uzaktan eğitime yönelik yöntem teknik, materyal kullanımının hem öğretmenlere hem de öğretmen adaylarına seminer, workshop vb. etkinliklerle tanıtılması bundan sonraki süreçte katkı sağlayacaktır.

Öğretim sürecinde öğretmen adayları uzaktan eğitimde bireysel farklılıklara dikkat edebilmenin mümkün olmadığını, sadece kamera ve ses açarak derse aktif katılım gösteren öğrencilerin ilgisi ile sınırlı kaldığını belirtmiştir. Öğretmen adayları, sistemde herkesin şartlarının eşit olmaması, konu anlatımından etkinliğe zaman bulamama, öğrencilerin derse katılımının olmaması nedeniyle öğrencilerin etkin katılımı için etkinlik düzenleyememiş, ancak öğretim sürecinde konu anlatımında ara özetlemeler yapabilmıştır. Ayrıca öğrencilerin anlama düzeyleri hakkında bir fikir oluşturma ve geri dönütler verebilme imkânının olmadığı, yalnızca derse katılım gösteren, öğretmenle iletişim sağlayan öğrenciler hakkında fikir sahibi olunabildiği, sınıf geneli içinse bunu anlamanın imkânsız olduğu belirtilmiştir. Zaman yönetiminde öğretmen adayları çoğunlukla konuyu daha özet bir şekilde işleyerek kullanmış, bazı adaylar ise uygulama öğretmenin ön konuşmasından kalan kısıtlı süreyi kullanmakta zorlanmış, internet kesintisi sebebiyle zaman kaybı yaşamıştır.

Sınıf yönetiminde öğretmen adayları dersin başlangıcında uygun şekilde giriş yapabilmemiş, ilgi ve dikkati çekebilmek için kameranın açık veya kapalı olmasının davranışı sağlamada önemli bir

etken olduğunu ve açık olması halinde dikkat çekebileceklerini belirtmiştir. Ders süresince demokratik bir öğrenme ortamı sağlayabilme konusunda öğretmen adayları, öğrencilerin ders ortamında olanaklar bakımından eşit olmadığını belirtmiş, eşit imkân sağlanmasında öğretmenin olanaklarının sınırlı olduğunu belirtmiştir. Başka bir çalışmada benzer şekilde öğretmen adaylarının çevrimiçi öğretmenlik uygulamasında öne çıkan zorluklar en fazla vurgulanan ifadeler teknik aksaklıklar ve sınıf yönetimi temaları altında toplanmıştır (Altan Aslan, 2021).

Ders süresince adaylar, ilgi ve güdünün devamlılığını sağlayabilmek için öğrencilerin kamera ve mikrofonları açık şekilde aktif katılımı olmasının gerektiğini belirtmiş ve öğrencilere güzel sözler söyleme, dikkati dağılan öğrenciye soru yönelme, konuyu özetleyerek öğrencileri sıkmadan anlatmaya çalışma, konu ile ilgili eğlenceli videolar izletme gibi davranışları uygulamışlardır. Öğretmen adaylarına göre bu duruma yönelik en büyük engel öğrencilerin ev ortamlarında gerçekte ne yaptıklarının bilinmiyor olmasıdır. Öğretmen adayları derse sesli katılım gösteren öğrencilere teşekkür ederek ve cesaretlendirerek ders sürecinde öğrencileri övgü ile teşvik etmiş, kontrol ve yaptırımlar konusunda ise durumu uygulama öğretmenine bırakmıştır. Ders süresince internet kesintisi ve bağlantıdaki duraksamaların önemli bir engel olduğunu ve kendi kontrollerinde olmadığını için, ders öncesinde Wifi bağlantılarına ek olarak telefonlarının internetinden de bağlanabileceklerini düşünerek, önlem almaya çalışmıştır. Ders sonunda öğretmen adaylarının çoğunluğu anlattığı konuyu toparlayabilmiş, kendilerinden sonra başka öğretmen adayı veya uygulama öğretmeni ders anlatacağı için gelecek dersle ilgili bilgi ve ödev vermeyi uygun bulmamış ve öğrencileri sınıftan çıkmaya hazırlamayı bazen kendileri bazen de uygulama öğretmeni yapmıştır. Doğan ve Paydar (2019) tarafından yapılan araştırmada da öğretmen adayları açık ve uzaktan eğitimin dezavantajları arasında derse motivasyonu sağlamanın zor olduğunu ifade etmiştir. Duman'ın (2020:110) araştırması sonucunda öğretmen adayları uzaktan eğitimin dezavantajlarını, uygulamalı çalışmaların gerçekleştirilememesi ve elektrik/internet kesintilerinde erişim sağlanamaması olarak belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının çoğunluğu uzaktan eğitimde göz temasının olmayışı, kameraların açık olmayışı, ekranın bölünmesi sebebiyle kime bakacağını bilememe gibi nedenlerden dolayı öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmakta zorlanmıştır. Bununla birlikte öğretmen adayları uzaktan eğitimde anlaşılır bir dil kullandığını belirtmiş ancak öğrencilerin derse aktif katılımı (kamera ve mikrofon) olmaması nedeniyle anlaşılabilirlik noktasında kararsız kalmıştır. Yine adaylar, derse

katılım gösteren öğrencilere, konuya uygun düşündürücü sorular sorabilmiş ancak katılım olmayan bir sınıfta sorusuna cevap alamayacağı için sormayı tercih etmemiştir. Öğretmen adayları, derse katılan, soru yönelten ve konuşan öğrencileri gereken ilgi ile dinleyebilmiş, ancak öğrencilerin bağlandığı cihaz ayarları ile ilgili olarak öğrencilerin isimleri görünmediğinden onlara isimleri ile hitap edememiştir. Öğretmen adaylarına göre uzaktan eğitim öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde sözel dili etkili bir şekilde kullanmak mümkün olmuş ancak beden dilini kullanabilmek mümkün olmamıştır. Başka bir uzaktan eğitim öğretmenlik uygulaması durum çalışmasında öğrencilerle istenilen etkileşimin kurulamaması, öğrenci sayısının azlığı durumlarının olumsuz deneyimler ve zorlayıcı süreçler olarak benzer sorunlara işaret ettiği anlaşılmaktadır (Altan Aslan, 2021).

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması deneyimleri ve bu dersin değerlendirme sürecinde kullanılan ölçütlere ilişkin davranışlara yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırma sonucunda, en önemli görülen genel sonucun öğretmenlik uygulamasının uzaktan eğitimde gerçekleşmiş olması nedeniyle öğretmen adaylarının bazı tecrübeleri edinmede eksik kaldığı ve kendilerini eksik hissettiği düşünülmektedir. Çünkü öğretmenlik uygulamasıyla, adayların gerçek okul kültürünü tanıma, sınıf yönetimi, öğrencilerle iletişim kurma ve mesleki becerilerini geliştirmek için gözlem fırsatı bulması, ders etkinlikleriyle tecrübe kazanması, geri bildirim ve değerlendirmelerle kendisini geliştirme fırsatı bulması önemlidir. Pandemi öncesinde yapılan araştırmalar (Aslan & Sağlam, 2018; Eraslan, 2009; Seçer, Çeliköz & Kayılı, 2010; Parker, 2008; Dündar, 2003; Varış, 2011; Koç & Yıldız, 2012) öğretmenlik uygulamasına yönelik uygulama okullarının koşulları, ders süresinin ve uygulama sayısının yetersizliği, öğretim elemanı gözetiminde yeterince ders işlenemediği ve dönüt almadıkları, okul ve üniversite işbirliğine yönelik sıkıntılar, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanlarının denetim ve sorumluluklarını aksatmaları, sınıf yönetimi ve planlama gibi sorunları belirtmektedir. Bu duruma pandemi süreci de girince yaşanan süreçteki durum daha da karmaşık hale gelmektedir. Örneğin araştırma sonucunda önemli görülen başka bir genel sorun teknolojik alt yapı ve donanım hizmetleridir. Teknolojik bakımdan yeterli donanıma sahip olmayan öğretmen adayları, hem öğretmenlik uygulaması deneyimlerinde eksiklik yaşamış hem de eşit olanaklara sahip olmayan öğrenciler arasında demokratik bir öğrenme ortamı oluşturabilme bakımından etkisiz kalmıştır. Pandemi sürecini irdeleyen araştırmalarda benzer sonuçlara rastlanmıştır. Örneğin sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları sorunları inceleyen Bayındır (2021),

sorunların başında teknik alt yapı, imkânlar, teknoloji okuryazarlığı gibi dijital platformları kullanım becerilerinin geldiğini belirtmiştir. Öğretmen iletişimi ve kontrolünün dijital ortamda yetersiz kaldığını, uygulama sınıfının gerçek ortamda nasıl davrandığı, sınıfın yönetimi, planlanması, araç gereç ve materyal kullanımı, içerik aktarımı, iletişim, sınıf yönetimi gibi değişkenlerin belirsiz kaldığını belirtmiştir. Altan Aslan (2021) özellikle gerçek bir sınıf ortamında bulunamama ile ilişkilendiren öğrenci ile etkileşimde eksiklikler, öğretim etkinliklerinde yaşanan sorunlar ve elde edilen verim gibi gerekçelerle öğretmen adaylarının çevrimiçi öğretmenlik uygulamasının sürdürülmesinde çekinceleri olduğunu gözlemlemiştir. Demir ve Özdaş (2020) pandemi sürecinde öğretmenlerin görüşlerini aldığı araştırması sonucunda, alt yapı, katılım, planlama, haberleşme, belirsizlik ve EBA platformu ile ilgili sorunların olduğunu, internet erişimleri, güvenilirliği şüpheli programlar, evde uygun ortam ve teknolojik araçların olmaması ile velilerin teknolojiyi kullanma eksiği gibi sorunları ortaya çıkarmıştır. Güven ve Uçar'ın (2021) çalışmasında öğretmen adaylarının, uzaktan eğitimde öğretmenlik uygulamasını “tecrübe açısından eksiklik”, “uygulamanın yerini tutmayan” bir deneyim, “telafi edilmesi gereken bir süreç” görüşleri ile tanımladıkları anlaşılmaktadır. Bektaş ve Ayvaz (2012) öğretmenlik uygulamasına yönelik var olan iletişim problemlerini azaltmak adına öğretim elemanı ve uygulama öğretmenin kullanabileceği bir yazılım hazırlayarak, bu sayede adaya yazılı dönüt verebilme, değerlendirebilme ve fakülte-okul işbirliğinin artması konusunda öneri sunmuştur. Seçer, Çeliköz ve Kayılı (2010) ise üniversite ve okullar arasında işbirliğinin, uygulama saatleri, denetimler ve uygulama okullarının sayılarının artırılmasını önermektedir. Koç (2020) karşılıklı etkileşime dayalı eğitim platformlarının ve uygulamalarının (senkron) yaygınlaştırılması için altyapı çalışmalarının artırılmasını böylelikle öğrencilerin sosyalleşmelerine katkı sağlanmış olunacağını önermektedir. Can (2020), ise ülkemizde pek çok yerde internete erişimin sağlanabilmesi için yeterli alt yapının oluşturulmasını ve internet desteği sağlanmasını böylelikle uygun yer ve koşullarla eğitim olanaklarının geniş kitlelere sağlanabileceğini önermiştir. Bununla birlikte pandemi ile ön plana çıkan, açık ve uzaktan eğitim uygulamalarının hem nicelik, hem de nitelik yönünden geliştirilmesini önermiştir. Bütün benzer sonuçlar bu araştırma sonuçlarıyla birlikte düşünüldüğünde genel anlamda öğretmen adaylarının, karşılaştıkları her türlü problemi tanıma ve çözüm üretme aşamasında daha fazla deneyime sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Özelde uygulamaya dayalı bir alan olan müzik eğitiminde, karşılaşılan bu güçlüklerin pek çoğu diğer öğretim alanlarıyla örtüşmektedir. Müzik eğitiminin kendine özel ses eğitimi, çalgı eğitimi, koro eğitimi gibi tamamen uygulamaya dayalı öğretim sürecine yönelik yeni stratejilerin araştırılması, uygulamaya yönelik çözüm önerileri düşünülmesi ve öğretim sürecine nasıl aktarılacağına uygulanması, uzaktan eğitimin bu alana yönelik özel sorunlarını çözmede önemli görülmektedir. Bu süreçte öğretmenlik uygulamalarının nicelik ve nitelik olarak değerlendirilmesi, alanda yeni araştırmalarla desteklenmesi ve sonuçların seminer, workshop vb. etkinliklerle tanıtılması, uygulanması ve aday öğretmenlere daha fazla deneyim için gerçek uygulama ortamlarında daha fazla fırsat tanınması önerilmektedir.

Kaynakça

- Aslan-Altan, B. (2021). Uzaktan eğitimde yeni serüven: Çevrimiçi öğretmenlik uygulamaları. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* [MSKU Journal of Education], 8(2), 753-766. <https://doi.org/10.21666/muefd.975495>
- Aslan, M. ve Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 144-162. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2017030313>
- Avcı, E. K. ve İbret, B. Ü. (2016). Öğretmenlik uygulaması-II dersine ilişkin okul öncesi öğretmen adaylarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2519-2536.
- Bayındır, N. (2021) Adayların uzaktan web tabanlı öğretmenlik uygulamalarına ilişkin değerlendirmeleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 6(1), 1-11.
- Bektaş, M. ve Ayvaz, A. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 209-232.
- Bulut, D. (2012). Müzik öğretmeni adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi dersleri kapsamında kazandıkları yeterliklerin öğretmenlik uygulaması dersine yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(196), 211-227. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36171/406683>
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Clark, S. K., Byrnes, D. & Sudweeks, R. R. (2015). A comparative examination of student teacher and intern perceptions of teaching ability at the preservice and inservice stages. *Journal of Teacher Education*, 66(2), 170-183.
- Cox, J. (2015). *Teaching Strategies: What a 21st Century Educator Looks Like*. Retrieved from Erişim Adresi: <http://www.teachhub.com/teaching-strategies-what-21st-century-educator-looks> (Son Erişim:09.01.2022).

- Çetintaş, B. ve Genç, A. (2005). Almanca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüş ve deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 75-84.
- Çiçek, Ş. ve İnce, M. L. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 146-155.
- Demir, Ö. ve Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 117-139.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 sürecindeki uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim*, 273-292 <https://doi.org/10.37669/milliegitim.775620>
- Duman, S. (2020). Salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim*, 95-112 <https://doi.org/10.37669/Milliegitim.768887>
- Dündar, M. (2003). Müzik öğretmeni yetiştirmede alanda eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1).
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının "öğretmenlik uygulaması" üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207-221.
- Gelişli, Y. (2015). Uzaktan eğitimde öğretmen yetiştirme uygulamaları: tarihçe ve gelişim. *Journal of Research in Education and Teaching*, 4 (3), 313-321.
- Gök Çolak, F. ve Efeoğlu, G. (2021). Yeni normalleşme sürecinde öğretmenlik uygulaması dersine yönelik ihtiyaç analizi: Swot analizi örneği. *Kesit Akademi Dergisi*, 7 (27), 176-197. <https://doi.org/10.29228/kesit.51140>
- Görgen, İ. Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2013). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 56-73.
- Grek, S. & Landri P. (2021). Editorial: Education in Europe and the COVID-19 Pandemic. *European Educational Research Journal*, 20 (4), 393-402. <https://doi.org/10.1177/14749041211024781>
- Güven, S. ve Uçar, M. (2021). Opinions of pre-service teachers on distance education and teaching practice course. *Journal Of Awareness*, 6(3), 165-183. <https://doi.org/10.26809/joa.6.3.08>
- Hurley, A. (2011). Retrieving the Grounding for Teacher Education Programs. *The Journal of the Association Of Independent Liberal Arts Colleges Of Teacher Education*, 8 (1), 53-65.
- Kalyoncu, N. ve Sazak, N. (2006). Müzik öğretmenliği eğitiminde okul deneyimi: Bir uygulama örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3).
- Koç, A. (2020). Covid-19 salgını sürecinde ilahiyat fakültesi öğretmenlik uygulaması dersinin uzaktan eğitim yoluyla yapılması: Örnek bir uygulama modeli. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın*

Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 851-875.
<https://doi.org/10.37669/milliegitim.770561>

- MEB, (2018). Uygulama Öğrencilerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Cilt:81, Haziran-Ekim. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/13135500_Yonerge.pdf (Son Erişim: 10.01.2022).
- Nagro, SA, deBettencourt LU, Rosenberg MS, Carran DT, Weiss MP. (2017). The Effects of Guided Video Analysis on Teacher Candidates' Reflective Ability and Instructional Skills. *Teacher Education and Special Education*, 40(1), 7-25. <https://doi.org/10.1177/0888406416680469>
- Mutton, T. (2020) Teacher education and Covid-19: responses and opportunities for new pedagogical initiatives. *Journal of Education for Teaching*, 46(4), 439-441, <https://doi.org/10.1080/02607476.2020.1805189>
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanının yönlendirmesiyle ilgili karşılaştıkları sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 132-139.
- Piştav Akmeşe, P. ve Kayhan, N. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgınında özel eğitimde öğretmenlik uygulaması dersi ve öğretmen deneyimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1) 73-104. <https://doi.org/10.29299/kefad.813169>
- Roberson, L., Woolsey, M. L., Seabrooks, J. & Williams, G. (2004). An ecobehavioal assessment of the teaching behaviors of teacher candidates during their special education internship experiences. *Teacher Education and Special Education*, 27, 264-275. <https://doi.org/10.1177/088840640402700306>
- Seçer, Z. Çeliköz, N. ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 128-152.
- Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 273-296. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902616>
- Varış, Y. A. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının okul deneyimi üzerine görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, 177-191. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaabd/issue/358/1985>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Basım) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (1998). YÖK Dünya Bankası Fakülte - Okul İşbirliği Kılavuzu. Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Fakulte-Okul-Isbirligi.pdf> (Son Erişim: 10.01.2022).

Extended Abstract

Purpose

The researchers realized this research to examine the opinions of music teacher candidates about the teaching practice experience during the distance education process. In the research, researchers thought to get the assessments of music teacher candidates in the distance education process within the scope of practice principles such as teaching practice experience, field knowledge, field education knowledge, teaching process, classroom management, and using communication knowledge and skills. From this point of view, researchers pursued answers to the following questions within the scope of the research:

What are the opinions of prospective teachers about using field knowledge and field education knowledge?

What is the analysis of prospective teachers on using their knowledge and skills in the teaching process?

What are the opinions of prospective teachers about using their knowledge and skills in classroom management and communication?

Method

In the research, the teaching practice experience of music teacher candidates is examined in-depth with the case study, which is one of the qualitative research methods. For this, the researchers used a holistic single-case design that studies unique, contradictory, and extreme situations with a single analysis unit. In the research, they adopted purposive sampling, the criterion sampling with the conditions of having completed the internship lecture in distance education and having sufficient experience by continuing in practice. The participants consisted of 8 volunteer students in the music education field and taking the school experience course. Scientists applied a semi-structured interview form to collect data, from teacher candidates who participated in the teaching experience. The data obtained from the interviews were analyzed and reported by the descriptive analysis method.

Conclusion and Recommendations

Researchers obtained that the pre-service teachers have a good command of the basic principles and concepts related to the subject in their field knowledge and that these candidate teachers can associate the basic concepts and principles within the subject with logical consistency. In addition, it has been revealed that in the distance education process, they can relate the subject and other subjects of the field in theory and use the verbal and visual language (shape, diagram, graphic, et cetera) required by the subject according to the possibilities at their disposal. In the distance education course process, reasons such as the lack of Zoom application control, online disconnection, confusion in the course's flow (mixing of sounds, et cetera), excitement made the application partly complex. Researchers observed that pre-service teachers do not manage to apply certain education approaches, methods, and techniques for field education knowledge due to synchrony and harmony problems. It has been revealed that since there is no active participation with the camera and microphone in the lesson, the students could not identify the wrongly developed concepts and the candidate teachers could only find time to explain the subject during the lecture process. In the education of the field, pre-service teachers frequently benefited from video and audio technologies from instructional technologies. This result reveals that pre-service teachers encounter problems because this practice is predominantly performed with distance education rather than the application for field and field education.

During the teaching process, the pre-service teachers experienced communication breakdowns with other pre-service teachers while choosing the subject, and they could not associate a subject with the previous subject because they focused on the subject they taught and taught in different branches. The pre-service teachers, who followed a more narrative-based way together with methods such as question-answer, listening, video watching by determining the ones suitable for the system among all the methods and techniques suitable for the learning outcomes, could not use applied methods and techniques such as games, trial and error, and examination, which included the active participation of students. All of the candidates could not provide the opportunity to choose and apply appropriate tools, materials, and materials in their lectures, and had to skip the teaching steps that required material selection, application, and examination with distance education opportunities. In the teaching process, pre-service teachers stated that it is not possible to pay attention to individual differences in distance education, and it is limited to the interest of students who actively participate in the lesson by only turning on the camera and sound. The pre-service teachers could not organize activities for the active participation of the

students because everyone's conditions are not equal in the system, they could not find time for the activity from the lecture, and the students did not participate in the lesson.

In classroom management, pre-service teachers were able to commence properly at the beginning of the lesson and, stated that whether the camera is on or off to attract attention was important. They also stated that attention is a critical factor in ensuring the behavior and that they can attract attention if the camera is open. In terms of providing a democratic learning environment during the lesson, the pre-service teachers stated that the students are not equal in terms of opportunities in the classroom environment and that the teacher's conveniences are limited in providing equal opportunities and opportunities.

During the course, the candidates stated that the students should be actively participating with their cameras and microphones open to ensure the continuity of interest and motivation. They practiced behaviors such as saying nice words to the students, asking questions to the distracted student, trying to explain the subject by summarizing the students without boring them, and making watch entertaining videos about the subject. According to the pre-service teachers, the biggest obstacle of this situation is that it is unknown what the students are doing in their home environment. The pre-service teachers thanked and encouraged the students who participated in the lesson vocally and encouraged the students with praise during the lesson. Even though they encountered control and sanctions, they left this situation to the practice teacher. Most of the pre-service teachers had difficulty in communicating with the students in a healthy way due to reasons such as lack of eye contact in distance education, not knowing whom to look at because the cameras were not turned on and the screen was split. However, pre-service teachers stated that they use an understandable language in distance education. However, due to the lack of active participation (camera and microphone) of the students in the lesson, they were undecided on the point of intelligibility.

In this study, in which the teacher candidates' experiences of teaching practice and their views on the behaviors related to the criteria used in the evaluation process of this course were examined, the researchers assume that the most important general result is the feeling of lacking in acquiring some experiences since the teaching practice took place in distance education. Because with teaching practice, the candidates need to have the opportunity to get to know the real school culture, classroom management, communicate with students, and have the opportunity to observe

to improve their professional skills, gain experience with course activities, and develop themselves through feedback and evaluations. Many of these difficulties encountered in music education, which is a practice-based field, in particular, overlap with other teaching fields. The researchers considered it important to research new strategies for the practice-based teaching process of music education such as special voice education, instrument education, choir education, thinking of practical solutions, and applying how to transfer it to the teaching process in solving the special problems of distance education in this field. In this process, both with new research, support of distance education, which is done with deficiencies, even if it is compulsory in this period, evaluation of applications in terms of quantity and quality, seminars, workshops, et cetera. The researchers recommend that the candidate teachers be given the opportunity for more experience in real practice environments.

ETİK BEYAN:

"Müzik Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlik Uygulaması Deneyimi" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul'dan 18.06.2021 tarih ve 2021/357 sayılı karar no ile etik izin alınmıştır. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim." Katkılarınız için teşekkür ederiz.